

Nr 2

Trafikutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1973:1 gjorda framställningar i vad avser utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1973/74 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

1. **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** Kungl. Maj:t har i propositionen 1973:1 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) under punkten 1 (s. 180—183) lämnat en sammanfattande redogörelse för kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets, statens järnvägars och luftfartsverkets fonder, statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond samt fonden för Södertälje kanalverk.

Den för budgetåret 1973/74 förordade investeringsverksamheten framgår av följande sammanställning. Som jämförelse har i denna även upptagits beloppen för den hösten 1972 beräknade förbrukningen under budgetåret 1972/73.

Av sammanställningen framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga beloppen. Siffrorna anges i milj. kr.

	Behållning d. 30/6	Anslag	Hösten 1972 beräk- nade inve- ste- rings- utgifter	Beräk- nad behåll- ning d. 30/6	Av verken planerade inve- ste- rings- utgifter	Av departe- mentschefen beräknade inve- ste- rings- utgifter	För- ordade anslag
	1972	1972/73	1972/73	1973	1973/74	1973/74	1973/74
Postverket	1,8	97,0 ¹	98,6	0,2	52,5	43,0	47,1
Televerket exkl. rundradio	—	777,6	734,2	43,4	848,7	770,0	803,6
Statens järnvägar	28,8	342,2	368,3	2,7	440,0	350,3	382,6
Luftfartsverket	26,2	88,0	90,9	23,3	103,7	90,0	75,7
Vägverket	9,7	56,2	56,2	9,7	65,3	56,2	52,1
Sjöfartsverket	1,6	26,4 ²	27,3	0,7	66,9	43,6	47,3
Södertälje kanal- verk	—	7,5	2,5	5,0	8,5	8,5	3,5
Summa	68,1	1 394,9	1 378,0	85,0	1 585,6	1 361,6	1 411,9

¹ Varav på tilläggsstat 56 milj. kr.

² Varav på tilläggsstat 7,9 milj. kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1973: 1379 av herrar Strindberg (m) och Nordgren (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att anslagsramen för kommunikationsdepartementets kapitalbudget minskas med 135 milj. kr. i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet. Enligt den av 1972 års riksdag ursprungligen godkända planen för investeringarna inom kommunikationsverkens fonder beräknades den totala medelsförbrukningen — exkl. anslaget till rundradioanläggningar å televerkets fond — under innevarande budgetår uppgå till 1 247,1 milj. kr. Härtill kommer det särskilda anslaget om 7,5 milj. kr. under fonden för Södertälje kanalverk. Av en i statsverkspropositionen lämnad redogörelse framgår att genom skilda beslut av Kungl. Maj:t — och i vissa fall efter medelsanvisning på tilläggsstat — betydande höjningar av ramarna för de olika verken sedermera medgivits. Som följd härav beräknas nu den totala investeringsomslutningen för samtliga fonder under budgetåret 1972/73 uppgå till 1 378 milj. kr. Någon ytterligare medelsanvisning från riksdagens sida för att den sålunda förutsatta medelsförbrukningen skall kunna uppnås är med hänsyn till befintliga medelsreservationer ej erforderlig.

I sina framställningar om anslag för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en medelsförbrukning om sammanlagt 1 585,6 milj. kr. Departementschefen har emellertid vid en avvägning från olika synpunkter funnit medelsförbrukningen böra begränsas till 1 361,6 milj. kr. Detta innebär en ökning med 107 milj. kr. jämfört med beräkningarna i 1972 års statsverksproposition av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår.

Till närmare belysning av de framlagda förslagen har departementschefen i statsrådsprotokollets inledande översikt lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de olika verken samt i korthet berört investeringarnas inriktning för nästa budgetår.

Vad departementschefen i dessa delar anfört har i nu förevarande sammanhang inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande. Till frågan om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår samt storleken av de anslag som erfordras för dennas genomförande återkommer utskottet under resp. punkter i det följande. I samband därmed kommer utskottet även att redovisa sitt ställningstagande till vissa motionsledes väckta frågor.

Beträffande det i motionen 1973: 1379 framställda yrkandet om en *minskning* i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med sammanlagt 135 milj. kr. av *medelsanvisningen* under här ifrågavarande fonder får utskottet anföra följande.

Såsom av propositionen framgår och av motionärerna jämväl framhållits har anslagen för nästa budgetår under dessa fonder beräknats så,

att de jämte förutsedda behållningar vid budgetårets ingång skall motsvara den föreslagna medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 procent. En sådan marginal finner motionärerna onödig och från budgettekniska synpunkter olämplig samt hemställer därför om förenämnda minskning av den av departementschefen föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att den nuvarande anslagsmetodiken på detta område i princip beslöts redan vid 1962 års riksdag och sedan tillämpats fr. o. m. budgetåret 1963/64. Den innebär i princip att de olika investeringsanslagen under varje fond sammanförs till ett kollektivanslag. Inom varje sådant kollektivanslag skall den förut nämnda marginalen beräknas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Metodiken innebär avsevärda fördelar från anslagstekniska synpunkter och syftar främst till att för de berörda verkens del skapa ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar för medelsförbrukningen som av Kungl. Maj:t fastställs.

Trafikutskottet kan för sin del inte finna skäl föreligga att frånga de av riksdagen tidigare godtagna principerna för budgettekniken på detta område. De hittillsvarande erfarenheterna av systemets tillämpning har f. ö. enligt utskottets uppfattning varit enbart gynnsamma. De ramhöjningar som enligt det föregående beslutats för innevarande budgetår har ej heller föranlett någon erinran från utskottets sida.

Med hänsyn till det anförda och då anslagsmarginalen ej synes böra minskas i enlighet med motionärernas förslag avstyrks motionen i fråga.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med avslag å motionen 1973: 1379 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Postverket

2. **Postverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 184—193) föreslagit riksdagen att till Posthus m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 47 100 000 kr.

Motionerna

I motionen 1973: 193 av fru Sundberg (m) yrkas att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att postverket får i uppdrag att framställa och saluföra ett märke som hushållen kan använda för att slippa mottaga oadresserad post.

I motionen 1973: 753 av herr Johnsson i Blentarp m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en översyn av postverkets rationaliseringsverksamhet syftande till en sådan inriktning av den fortlöpande rationaliseringen att mindre postkontor i största möjliga utsträckning kan bibehållas på mindre orter och i glesbygd.

Utskottet. Ramen för postverkets investeringar under innevarande budgetår har av Kungl. Maj:t höjts med dels 3,2 milj. kr. för att möjliggöra tidigare byggstart för posthus i Umeå, dels 1,3 milj. kr. för det i verkets anslagsframställning för nästa budgetår föreslagna förvärvet av tomten nr 9 i kv. Blåmannen i Stockholm. Efter anslag på tilläggsstat I har ramen höjts med ytterligare 56,8 milj. kr. Av detta belopp har 53 milj. kr. använts för ökning av det risktäckande kapitalet i postbanken, 1,9 milj. kr. använts för betalning av vissa billeveranser och 1,9 milj. kr. ställts till verkets förfogande för tidigareläggning av byggstarten för posthus i Södertälje och Borgholm. Investeringsram för innevarande budgetår uppgår därmed f. n. till 98,6 milj. kr.

I sin framställning om anslag för nästa budgetår har postverket räknat med en *medelsförbrukning* av 52,5 milj. kr. I detta belopp ingår dock med 1,5 milj. kr. medel för det nämnda förvärvet av tomten nr 9 i kv. Blåmannen i Stockholm.

Departementschefen har ansett förbrukningen böra begränsas till 43 milj. kr., vilket under de i statsrådsprotokollet angivna förutsättningarna kräver en medelsanvisning om 47,1 milj. kr. Förstnämnda belopp innefattar bl. a. slutreglering av kostnaderna för etapp I—II av tillbyggnaden till postgirohuset. Arbetet med ett nytt bangårdshus i Malmö kan vidare fortgå i planerad ordning. Utöver fullföljande av posthusbyggena i Borgholm, Helsingborg, Landskrona, Norrtälje, Södertälje och Umeå möjliggörs härigenom också byggstart hösten 1973 för ny postterminal i Karlstad. Slutligen ingår i beloppet vissa medel för bl. a. anskaffning av bilar.

Utskottet har för sin del funnit sig kunna godta den förordade ramen för postverkets medelsförbrukning under nästa budgetår. Den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål tillstyrks också liksom anslagsberäkningen.

I motionen 1973: 193 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att postverket får i uppdrag att framställa och saluföra ett märke som hushållen kan använda för att slippa mottaga *oadresserad post*. Utskottet får i anledning härav anföra följande.

Postverkets andel i den totala utdelningen av oadresserad reklam och information beräknas, enligt vad utskottet erfarit, uppgå till 50 à 55 procent. Av de oadresserade försändelser — gruppkursband — som posten delar ut avser vidare enligt en 1969 gjord undersökning ca 80 procent varor och tjänster, medan den resterande och ständigt växande delen ut-

görs av information från stat och kommun. Från statens sida distribueras exempelvis deklara-tionsupplysningar, information om bilregistrets om-läggning, körkortsutbyte etc. Från kommunala myndigheter distribueras information om renhållning, barntillsyn, fritidsverksamhet, kommunika-tioner och sjukvård samt sociala förmåner m. m. Härtill kommer annan medborgarinformation från olika håll, såsom studieprogram från bild-ningsorganisationer och kyrklig information samt inte minst politisk in-formation.

Det har dock konstaterats att under allmän semestertid gruppkorsband utdelas i mycket liten omfattning.

Vid ett genomförande av de av motionären föreslagna åtgärderna skul-le abonnenterna löpa risk att gå miste om för dem själva viktiga och värdefulla upplysningar samt annan information som också av det all-männa betraktas som angelägen. Systemet skulle vidare medföra svå-righeter för postverket att fullgöra sina distributionsuppgifter eller eljest upphålla och förbättra servicestandarden gentemot såväl kunder som allmänheten i övrigt. Ur allmänt administrativt hänseende besvärliga samt personal- och kostnadskrävande åtgärder skulle också bli erforder-liga. Härtill kommer svårigheterna att — även om postverket skulle respektera ett eventuellt förbudsmärke — få också privata utdelare av reklam m. m. att göra detsamma.

Mot bakgrund bl. a. av det anförda avstyrker utskottet motionen i fråga.

I motionen 1973: 753 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t be-gär en översyn av postverkets *rationaliseringsverksamhet*, syftande till en sådan inriktning av den fortlöpande rationaliseringen att mindre post-kontor i största möjliga utsträckning kan bibehållas på mindre orter och i glesbygd.

I samband med 1964 års beslut om ändrad organisation av postverket (prop. 1964: 141, SU 1964: 136, rskr 1964: 295) underströks att verket är ett allmännyttigt företag och att härav följer en skyldighet i princip att bl. a. genom ett över hela landet utbrett nät av postanordningar er-bjuda erforderlig postal service samt att upphålla denna service också i områden i vilka rörelsen inte är bärkraftig. Vidare framhölls att det är angeläget att verket söker utveckla, anpassa och differentiera servi-cen på ett sådant sätt och i sådana former att den tillgodoser närings-livets och allmänhetens önskemål och dessutom på ett naturligt sätt kan inpassas i verkets organisations- och arbetsmönster.

En omfattande verksamhet pågår, enligt vad utskottet erfarit, inom verket i syfte att enligt dessa riktlinjer förbättra och rationalisera dess service gentemot allmänheten bl. a. genom en successiv utveckling och motorisering av lantbrevbäringen. Inte minst för skärgårdarnas och gles-bygdernas befolkning har omfattande åtgärder i nämnda syfte vidtagits.

I sammanhanget må f. ö. nämnas att en uppföljning f. n. sker av vissa förslag till ytterligare förbättrad servicestandard som lagts fram av en särskild servicekommitté inom verket.

Utskottet anser sig kunna utgå från att i den fortsatta verksamheten på detta område även behovet — ur allmänt regionala, näringsgeografiska och servicemässiga synpunkter — av bibehållande i vissa fall av mindre postanstalter skäligen beaktas. Någon särskild åtgärd i frågan från riksdagens sida synes med hänsyn till det anförda ej påkallad varför motionen i fråga avstyrks.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Posthus m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 47 100 000 kr.,
2. avslår motionen 1973: 193,
3. avslår motionen 1973: 753.

Televerket

3. **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 194—210) föreslagit riksdagen att till Teleanläggningar m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 803 600 000 kr.

Motionerna

I motionen 1973: 41 av herrar Henmark (fp) och Eriksson i Arvika (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag rörande reduktion av taxan för flyttning av telefon för pensionärer och gravt somatiskt handikappade.

I motionen 1973: 478 av herr Hedin m. fl. (m, s, c, fp, vpk) hemställs att riksdagen som sin mening till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionen anförts om önskvärdheten av att införa post- och postlådenummer i den allmänna telefonkatalogen.

I motionen 1973: 480 av herr Levin (fp) hemställs att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om lägre telefonkostnader för folkpensionärer.

I motionen 1973: 739 av herr Brundin m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t låter utreda frågan om en avveckling av televerkets monopol på teletekniska installationer m. m.

I motionen 1973: 763 av herrar Taube (fp) och Henmark (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär ett återinförande av postnummerförteckningen i telefonkatalogerna fr. o. m. nästa upplaga och att postnummer för varje abonnent införes så snart praktiska möjligheter föreligger.

I motionen 1973: 768 av fru Åsbrink m. fl. (s) hemställs att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t om initiativ som syftar till förslag angående möjligheten att konstruera och distribuera handikappvänliga telefonautomater.

Utskottet. Genom olika beslut rörande främst tidigareläggning av arbeten i sysselsättningsstödande syfte har ramen för televerkets investeringar under innevarande budgetår höjts med 23,2 milj. kr. till 734,2 milj. kr.

Den av verket för nästa budgetår föreslagna *medelsförbrukningen* av 848,7 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 770 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i statsrådsprotokollet i övrigt angivna förutsättningarna krävs härför en medelsanvisning av 803,6 milj. kr.

Den av departementschefen föreslagna investeringsramen möjliggör bl. a. färdigställandet av ett stort antal telefonstationsbyggnader som f. n. är under uppbyggnad, bl. a. de större riksstationerna i Stockholm/Hammarby och Göteborg/Källtorp. Ytterligare ett antal stationsbyggnader beräknas kunna sättas i gång, varjämte ett 10-tal större sådana byggnader samt nya arbetscentraler planeras. Den utbyggnad av telenätet som erfordras på grund av ökningen av antalet telefonabonnenter och den växande trafiken beträffande fjärrskriftnläggningar kan fortsättas.

Den förordade medelsförbrukningen möjliggör också investeringar i vissa koaxialanläggningar samt fortsatt utbyggnad av de internationella teleförbindingerna. I sistnämnda hänseende beräknas även vissa medel för kostnader för svenskt deltagande i de ytterligare kabelförbindelser över Atlanten som nu planeras.

Utskottet har vid sin prövning av berörda frågor funnit sig kunna godta den föreslagna ramen för medelsförbrukningen under televerkets fond. Den förutsedda fördelningen på skilda investeringsändamål samt anslagsberäkningen har inte gett utskottet anledning till erinran liksom ej heller vad departementschefen därvid i övrigt anfört.

I motionen 1973: 41 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning och förslag rörande reduktion av taxan för flyttning av *telefon för pensionärer och gravt somatiskt handikappade*. Utskottet kan för sin del ansluta sig till de allmänna synpunkter motionärerna därvid anfört beträffande angelägenheten av tillgång till telefon för nämnda grupper. Kostnader av det slag varom här är fråga bör dock enligt utskottets uppfattning inte bestridas genom reduktioner av televerkets taxor eller priser. I stället synes — såsom f. n. i stor utsträckning torde ske — uppkommande frågor av denna art böra lösas genom kommunal försorg. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen i fråga.

Av samma skäl avstyrker utskottet motionen 1973: 480 rörande slo-

pande av installations- och abonnemangsavgifter för *folkpensionärernas telefoninnehav*.

I motionen 1973: 478 har yrkats att riksdagen skall ge Kungl. Maj:t till känna vad motionärerna anfört om önskvärdheten av att införa *post- och postlådenummer* i den allmänna telefonkatalogen. Vidare har i motionen 1973: 763 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär ett återinförande av *postnummerförteckningarna* i telefonkatalogerna från och med nästa upplaga och att *postnummer* för varje abonnent införas så snart praktiska möjligheter härför föreligger.

De av motionärerna ifrågasatta åtgärderna skulle emellertid, enligt vad utskottet under hand erfarit, för televerkets del medföra stora praktiska olägenheter och betydande kostnader av såväl engångsnatur som beträffande årliga ändringar m. m. Enbart den årliga merkostnaden för ett införande i katalogerna av postnummer uppskattas till ca 7 milj. kr., medan engångskostnaderna beräknas till minst 6 à 7 milj. kr. Arbetet med införandet av uppgifterna beräknas dessutom behöva utsträckas under en tid av 5—10 år. Vad beträffar de av motionärerna nämnda postnummerförteckningarna, som tidigare fanns intagna i telefonkatalogerna, har dessa slopats fr. o. m. 1972 års katalogutgåva. Anledningen härtill är att från varken postverkets eller televerkets sida något behov av förteckningarna längre ansetts försligga. Postverkets avgift till televerket sista året förteckningarna var införda (1971) uppgick till ca en halv milj. kr.

Utskottet anser sig med hänsyn till det anförda inte kunna biträda motionärernas yrkanden och avstyrker därför motionerna i fråga.

I motionen 1973: 739 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning av frågan om en avveckling av *televerkets monopol* på teletekniska installationer m. m.

Det faktiska monopol televerket kan sägas ha följer av föreskriften i dess instruktion att verket skall handha trafiken på de statliga teleanläggningar som är underställda verket samt fullgöra de övriga uppgifter som åläggs verket. Något förslag om ändring häruti har ej heller framförts av den utredning, den s. k. affärsverksutredningen, som senast haft att utreda frågor om de statliga affärsverkens arbetsformer m. m. (Affärsverken — ekonomi, konkurrens och effektivitet, SOU 1968: 45 och 46).

Vid fullgörandet av sina uppgifter i nämnda hänseenden utnyttjar dock verket, enligt vad utskottet inhämtat, i stor utsträckning entreprenörer för såväl anläggnings- och installationsverksamhet som löpande underhållsarbeten. Detta sker dock på initiativ från verkets egen sida eller efter överenskommelse med vederbörande beställare i varje särskilt fall. Verket måste givetvis i sin allmänna verksamhet också beakta sysselsättningsbehovet för den egna personalen.

Att generellt öppna möjligheter för abonnenter att för egen räkning

låta enskilda företag utföra arbeten av de slag motionärerna tänkt sig betraktas inte som en realistisk möjlighet — med tanke inte minst på de negativa konsekvenser ur säkerhets- och funktionshänseenden som för nätet i dess helhet kan bli en följd härav.

Mot bakgrund bl. a. av det anförda finner utskottet för sin del något behov av den av motionärerna begärda utredningen inte föreligga och avstyrker därför motionen.

I motionen 1973: 768 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om initiativ som syftar till förslag angående möjligheten att konstruera och distribuera *handikappvänliga telefonautomater*.

Vad motionärerna därvid anført till stöd för sitt yrkande finner utskottet värt beaktande. Enligt vad utskottet erfarit finns på vissa större teleanstalter hytter med särskilda arrangemang i syfte att underlätta telefonerandet för handikappade och andra. Vid planeringen av nya lokaler och anstalter tas också hänsyn till önskemål av den art motionärerna framfört.

Under hänvisning till det anförda och då utskottet förutsätter att det av motionärerna aktualiserade behovet framdeles än mer beaktas av vederbörande myndigheter synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida i vart fall f. n. ej påkallad. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 803 600 000 kr.,
2. avslår motionen 1973: 41,
3. avslår motionerna 1973: 478 och 1973: 763,
4. avslår motionen 1973: 480,
5. avslår motionen 1973: 739,
6. avslår motionen 1973: 768.

Statens järnvägar

4. **Statens järnvägars anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 211—236) föreslagit riksdagen att *dels* till Järnvägar m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 382 600 000 kr., *dels* godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade riktlinjerna för nedskrivning av statens järnvägars statskapital, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet förordats inrätta tjänster på löneplan C vid statens järnvägar.

Motionerna

I motionen 1973: 45 av herr Nilsson i Agnäs (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om bestämmelser som hindrar att djur transporteras i passagerarvagnar i SJ:s tåg.

I motionen 1973: 46 av herr Nilsson i Agnäs (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om förbud mot rökning i serveringsutrymmen på SJ:s tåg.

I motionen 1973: 479 av herr Hermansson m. fl. (vpk) föreslås, såvitt nu är i fråga (punkten 2), att riksdagen beträffande anslaget till rullande materiel för SJ beslutar höja investeringsramen för Järnvägar m. m. med 15 milj. kr. till 397,6 milj. kr.

I motionen 1973: 766 av fru Åsbrink (s) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående ett säkerhets-system som träder i funktion då tåg kör mot rött ljus.

I motionen 1973: 1353 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att åtgärder vidtas för att öka verksamheten vid SJ:s huvudverkstad i Åmål, bl. a. genom överflyttning av arbetsuppgifter från verkstäder inom storstadsområdena eller i enlighet med vad i motionen anförts, i syfte att antalet anställda kan upprätthållas och utökas.

Utskottet. Genom olika beslut av Kungl. Maj:t har ramen för SJ:s investeringar under innevarande år höjts med dels 15 milj. kr. för ombyggnader av rullande järnvägsmateriel vid Kalmar Verkstads AB, dels med 16 milj. kr. för vissa investeringar i sysselsättningsyfte för industrin. Gällande investeringsram uppgår därmed till 368,3 milj. kr.

Den av statens järnvägar för budgetåret 1973/74 föreslagna *medelsförbrukningen* av 440 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 350,3 milj. kr. Med i anspråktagande av tillgängliga reserverationsmedel samt under de i statsrådsprotokollet i övrigt angivna förut-sättningarna krävs härför en medelsanvisning av 382,6 milj. kr.

Det av departementschefen förordade investeringsprogrammet syftar bl. a. till en ökad satsning på anskaffning av lok- och godsvagnar samt till kapacitetshöjande åtgärder i övrigt, såsom fortlöpande utbyggnadsarbeten på bangårdar och förstärknings- och ombyggnadsarbeten på banan m. m. Bland de mera betydande rationaliseringsåtgärderna, av vilka flera är angelägna även från säkerhetssynpunkt, nämns en fortsatt utbyggnad av linje- och fjärrblockering, automatiserad kontroll av vagnparkens funktionsduglighet, mekanisering av terminalarbetet och införandet av linje- och växlingsradio. Investeringsramen bedöms i övrigt möjliggöra fortsatta insatser i påbörjade och tidigare anmälda projekt som bl. a. en ny huvudverkstad i Östersund och fortlöpande upprustning av personal- och arbetslokaler m. m.

I den förordade medelsförbrukningen ingår även investeringar för 17,5 milj. kr. i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade nätet samt vissa medel för investeringar i försvarsberedskap.

Vid sin prövning av frågorna rörande *SJ:s investeringar* under nästa budgetår har utskottet funnit sig böra godta den förordade omslutningen av medelsförbrukningen liksom fördelningen på olika investeringsändamål samt beräkningen av anslagsbehovet.

Härav följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1973: 479 att riksdagen beslutar att höja investeringsanslaget för rullande materiel med 15 milj. kr. Redan departementschefens förslag innebär f. ö. en ökning avseende detta anslag med 13 milj. kr. jämfört med den för innevarande budgetår ursprungligen förordade medelsförbrukningen för motsvarande ändamål. Härtill kommer att, som förut nämnts, Kungl. Maj:t genom beslutade ramhöjningar för innevarande budgetår möjliggjort en ökning av den verksamhet som avser ombyggnad av rullande materiel. Enligt statsrådsprotokollet beräknas härigenom en kapacitetshöjande ombyggnad/komplettering av ca 1 000 ytterligare godsvagnar kunna ske under budgetåret.

Därest under nästa budgetår ytterligare medelsbehov skulle uppstå — för beställning exempelvis av sådana motorvagnar som åsyftas i motionen — torde detta enligt utskottets uppfattning kunna tillgodose genom ett eventuellt utnyttjande av den marginal om ca tio procent som förutsatts vid anslagsberäkningen.

Departementschefen tar i propositionen också upp frågan om ersättning till SJ för kostnader för åtgärder som syftar till att i möjlig mån tillgodose totalförsvarets och samhällets övriga behov av järnvägstransporter i krig och vid avspärning. Härvid föreslås att SJ i princip befrias från kostnader för sådana samhällliga åtaganden som saknar motsvarighet hos andra transportföretag. Befrielse från sådana kostnader som är nödvändiga för verket för ett fullföljande av den fredsmässiga driften i ett krigs- eller avspärningstillstånd anses däremot inte böra komma i fråga.

Utskottet delar den uppfattning departementschefen sålunda givit uttryck åt. I enlighet härmed tillstyrks jämväl i övrigt de förslag som i anslutning härtill framlagts rörande regleringen av dessa frågor, innebärande bl. a. en nedskrivning av statens järnvägars statskapital.

Av statsrådsprotokollet framgår att den även under innevarande budgetår svaga transportkonjunkturen för SJ:s del kan beräknas medföra en sådan minskning av trafikintäkterna att tidigare pensionsavsättningar måste disponeras för att täcka skillnaden mellan de faktiska utgifterna för kompletteringspensionen och för försäkringstekniskt beräknade pensionskostnaderna. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag att på grund härav erforderlig pensionsreservupplösning vid behov får vidtas för att bestrida de på budgetåret belöpande utgifterna i verksamheten. Den i samband därmed förordade omläggningen i fråga om redo-

visningen av SJ:s pensionskostnader med verkan fr. o. m. budgetåret 1973/74 bör vidare enligt utskottets uppfattning komma till stånd.

Vad departementschefen i övrigt förordat — innebärande bl. a. att Kungl. Maj:t bemyndigas inrätta vissa tjänster på löneplan C vid statens järnvägar — har ej gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1973: 45 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om bestämmelser som hindrar att *djur transporteras* i passagerarvagnar i SJ:s tåg. Motionären synes främst avse den nyligen införda rätten för resande att i personvagn medföra exempelvis hund eller katt samt nämner de besvär av allergisk eller astmatisk art som därigenom kan åsamkas vissa resenärer. Utskottet, som har förståelse för de synpunkter motionären anfört, anser det emellertid inte böra ankomma på riksdagen utan på SJ att utfärda föreskrifter av det slag varom här är fråga och avstyrker därför motionen.

Av samma skäl avstyrker utskottet yrkandet i motionen 1973: 46 att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om *förbud mot rökning* i serveringsutrymmen på SJ:s tåg.

I motionen 1973: 766 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående ett *säkerhetssystem* som träder i funktion då tåg kör mot rött ljus. Av motionen framgår att motionären avser ett system med s. k. automatiskt tågstopp. Enligt vad utskottet erfarit pågår inom SJ sedan någon tid tillbaka utredning och överväganden i denna fråga. I avvaktan på härav föranledda förslag från verket torde någon särskild åtgärd från riksdagens sida i ämnet ej vara påkallad varför motionen avstyrks. I anslutning härtill må dock framhållas att SJ:s fortlöpande investeringsverksamhet, som tidigare nämnts, i betydande utsträckning avser rationaliseringsåtgärder av vilka flera är angelägna även från säkerhetssynpunkt, såsom fortsatt utbyggnad av linje- och fjärrblockering samt automatiserad kontroll av vagnsparkens funktionsduglighet m. m.

I motionen 1973: 1353 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att åtgärder vidtas för att öka verksamheten vid *SJ:s huvudverkstad i Ämål* samt att antalet anställda vid verkstaden bibehålles eller utökas genom bl. a. överflyttning av arbetsuppgifter från verkstäder inom storstadsområdena.

Verkstaden i Ämål skall enligt den av fjolårets höstriksdag beslutade ändringen av SJ:s regionala organisation — utan förändringar i övrigt — föras in under Göteborgsregionen. Omorganisationen ingår sålunda som ett led i en av SJ planerad rationalisering av verksamheten — syftande till effektivitetsvinster i form av bl. a. en minskning av personalbehovet — som även utskottet funnit riktig och tillstyrkt. Utskottet kan därför inte biträda motionärens yrkanden men förutsätter att i förevarande fall liksom eljest arbetsmarknadsmässiga synpunkter vederbörligen beaktas.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1973: 479 punkten 2 till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 382 600 000 kr.,
2. godkänner de av departementschefen förordade riktlinjerna för nedskrivning av statens järnvägars statskapital,
3. bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat inrätta tjänster på löneplan C vid statens järnvägar,
4. avslår motionen 1973: 45,
5. avslår motionen 1973: 46,
6. avslår motionen 1973: 766,
7. avslår motionen 1973: 1353.

Luftfartsverket

5. **Luftfartsverkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (s. 237—252) föreslagit riksdagen att till Flygplatser m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 75 700 000 kr.

Motionerna

I motionen 1973: 180 av herr Clarkson (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för liberalisering av utbildningsformen för inhämtande av teoretiska kunskaper vid flygförarutbildning.

I motionen 1973: 187 av herrar Nilsson i Agnäs (m) och Winberg (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en sänkning av den statliga passageraravgiften för resenärer mellan Vasa och Umeå och Vasa och Sundsvall.

Utskottet. Luftfartsverkets investeringsram för budgetåret 1972/73 har höjts med 2,7 milj. kr. till 91 milj. kr. för att möjliggöra tidigareläggning av vissa investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte. För budgetåret 1973/74 har luftfartsverket räknat med en total investeringsomslutning om 141,6 milj. kr. Efter avdrag för kommunernas andel av kostnaderna uppgår statens del av det totala investeringsbeloppet till 103,7 milj. kr. Departementschefen har ansett sig böra förorda en investeringsram av 90 milj. kr. Detta motsvarar den statliga andelen av en investeringsvolym av sammanlagt 123,6 milj. kr.

Den beräknade investeringsomslutningen medger en planenlig fortsättning av vissa fältarbeten för det nya stationsområdet och slutförande av den särskilda anläggningen för chartertrafik på Arlanda flygplats.

För fortsatt projekteringsarbete och påbörjande av vissa fältarbeten på den nya flygplatsen vid Härryda har också medel beräknats. Av statsverkspropositionen framgår att luftfartsverket enligt nuvarande planer inriktar sitt arbete på ett färdigställande av flygplatsen år 1977. Med hänsyn bl. a. till den begränsade kapacitet som Torshälla kan erbjuda den starkt expanderande flygtrafiken i regionen är det enligt departementschefens mening angeläget att verket såvitt möjligt påskyndar genomförandet av Härrydaprojektet. Departementschefen framhåller därvid att om ett sådant påskyndande skulle leda till ett ökat medelsbehov så torde den tioprocentiga marginalen utöver investeringsramen få tas i anspråk. I detta sammanhang vill utskottet erinra om 1971 och 1972 års riksdagsuttalanden i frågan som också innebar önskemål om tidigareläggning av utbyggnaden. Medel har vidare beräknats för investeringar på Sturups flygplats och för fortsatt säkerhets- och kapacitetsmässig upprustning av övriga flygplatser. För den nya flygtrafikledarskolan i Sturup har departementschefen beräknat en sammanlagd kostnad under nästa budgetår av 10,6 milj. kr. Den föreslagna investeringsramen bör slutligen enligt departementschefen bl. a. medge planlig ersättning och nyanskaffning av radio- och teleutrustning en-route samt upprustning av flygfälts, underhålls- och räddningstjänsten vid trafikflygplatserna.

Utskottet kan för sin del godta den av Kungl. Maj:t förordade investeringsomslutningen för luftfartsverkets del. Likaledes tillstyrker utskottet den föreslagna fördelningen på olika utgiftsändamål samt anslagsberäkningen. Vad departementschefen under förevarande punkt i övrigt anfört beträffande de skilda investeringsobjekten under nästa budgetår har inte gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1973: 180 har hemställts om åtgärder för liberalisering av utbildningsformen för inhämtande av teoretiska kunskaper vid *flygförarutbildning*.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att gällande bestämmelser på området ej hindrar förvärv av teoretiska kunskaper genom självstudier. Endast en särskild förhandsexamination krävs för den som utbildat sig på egen hand innan prov avläggs för certifikat eller behörighetsbevis. En ändring av gällande bestämmelser på sätt motionären föreslagit skulle således inte öka valfriheten att inhämta teorikunskaper för flygförarutbildning. Motionen avstyrks därför av utskottet.

I motionen 1973: 187 har hemställts om en sänkning av *passageraravgifterna* på flyglinjerna Vasa—Umeå och Vasa—Sundsvall. Utskottet finner inte anledning att i detta fall frångå de principer som nu gäller för uttagande av flygplatsavgifter och avstyrker därför motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 75 700 000 kr.,
2. avslår motionen 1973: 180,
3. avslår motionen 1973: 187.

Statens utlåningsfonder

6. **Statens lånefond för den mindre skeppsfarten.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (s. 253) och hemställer

att riksdagen till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

7. **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1972/73.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (s. 254) och hemställer

att riksdagen till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1972/73* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

DIVERSE KAPITALFONDER

Statens vägverks förrådsfond

8. **Vägmaskiner m. m.** Kungl. Maj:t har (s. 255—260) föreslagit riksdagen att *dels* till Vägmaskiner m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 52 100 000 kr., *dels* medge att statens vägverk lämnas det beställningsbemyndigande som i statsrådsprotokollet förordats.

Utskottet. För investeringarna i statens vägverks förrådsfond föreslår departementschefen för budgetåret 1973/74 en ram för medelsförbrukningen av 56,2 milj. kr., vilket innebär oförändrat investeringsutrymme i förhållande till innevarande budgetår.

Departementschefen framhåller i anslutning härtill behovet av att de fasta kostnaderna nedbringas till en nivå som ger verket behövlig valfrihet mellan egna och inledda resurser, vilket talar för en fortsatt försiktig anskaffningspolitik. Medelstillelningen avses därför i första hand böra användas till nödvändiga ersättningsanskaffningar och moderniseringar av vissa fordon och maskiner samt för att fullfölja påbörjade anskaffningar av färjor m. m.

Utskottet tillstyrker det sålunda framlagda förslaget rörande investeringarna i förrådsfonden för budgetåret 1973/74. Vidare tillstyrker ut-

skottet att statens vägverk erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 30 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1976/77.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 52 100 000 kr.,
2. medger att statens vägverk lämnas det beställningsbemyndigande som förordats i statsrådsprotokollet.

Sjöfartsverkets fond

9. **Sjöfartsmateriel m. m.** Kungl. Maj:t har (s. 261—266) föreslagit riksdagen att *dels* till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett investeringsanslag av 47 300 000 kr., *dels* medge att sjöfartsverket lämnas de beställningsbemyndiganden som i statsrådsprotokollet förordats.

Motionerna

I motionen 1973: 312 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen på grundval av det i hamnutredningen redovisade materialet i syfte att åstadkomma en effektiv vintersjöfart även i Bottenviken uttalar sig för en beställning av ytterligare ett isbrytarfartyg av typ I samt hos regeringen hemställer om att övriga erforderliga åtgärder för en fullt utbyggd vintersjöfart vidtages.

I motionen 1973: 1376 av herr Pettersson i Kvänum m. fl. (c, fp, m, vpk) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att de sakkunniga med uppdrag att utreda vissa frågor beträffande Göta kanal ges direktiv att även utreda frågan om utbyggnad av kanalen för handelssjöfart.

Utskottet. För investeringarna i sjöfartsverkets fond föreslår departementschefen för budgetåret 1973/74 en ram för medelsförbrukningen om 43,6 milj. kr. Härav belöper 12,3 milj. kr. på objektgruppen sjösäkerhet och 2,8 milj. kr. på utrustning för sjökartläggning. Under objektgruppen isbrytarfartyg tas upp ett belopp av 28,4 milj. kr., varav 20 milj. kr. avseende en ny isbrytare.

Utskottet har funnit sig kunna godta den förordade ramen om 43,6 milj. kr. för medelsförbrukningen under nästa budgetår samt anslagsberäkningen. Vidare tillstyrker utskottet att sjöfartsverket erhåller beställningsbemyndiganden avseende *dels* leveranser av sjöfartsmateriel under budgetåret 1975/76, *dels* ett nytt byggnadsfartyg och *dels* en ny isbrytare.

Departementschefen har i statsrådsprotokollet även tagit upp frågan om hamnutredningens delbetänkande Vintersjöfart. Enligt departementschefens mening präglas utredningens samhällsekonomiska kalkyler av brister. Departementschefen anser därför i likhet med vissa remissinstanser att ett kompletterande utredningsarbete är nödvändigt innan ställning tas till frågan om isbrytarkapacitetens och isbrytarverksamhetens utformning på längre sikt. Departementschefen framhåller därvid bl. a. att som ett led i utredningsarbetet bör ingå en värdering av betydelsen av handelsfartygens storlek och isvärdighet för behovet av isbrytarresurser för vintersjöfart på vissa Norrlandshamnar. Innan resultatet av utredningsarbetet föreligger anser departementschefen en mera preciserad målsättning för vintersjöfarten lämpligen inte kunna fastläggas.

Utskottet ansluter sig till vad departementschefen sålunda anför. Härav följer att utskottet inte kan biträda yrkandet i motionen 1973: 312 om beställning redan nu av ytterligare ett *isbrytarfartyg I* och erforderliga åtgärder för en fullt utbyggd vintersjöfart varför motionen avstyrks. Det framstår dock enligt utskottets uppfattning som i och för sig önskvärt att näringslivet ges en skälig grad av säkerhet för sjötransportmöjligheter året runt och såvitt möjligt oberoende av vintrarnas svårighetsgrad.

Med anledning av motionen 1973: 1376 om *utbyggnad av Göta kanal* vill utskottet erinra om att frågan om ett alternativ beträffande utbyggnad av kanalens västgötadel för trafik med större båtar prövades av fjolårets riksdag. Därvid gav riksdagen Kungl. Maj:t som sin mening till känna att det var angeläget att även ett sådant alternativ ingående prövas vid behandlingen av frågan inom Kungl. Maj:ts kansli.

Kungl. Maj:t har sedan dess tillkallat en särskild utredningsman med uppgift att utreda den framtida kanaldriften. I direktiven sägs att en utbyggnad av västgötadeln får anses vara ett orealistiskt företag. Enligt utskottets uppfattning bör emellertid detta alternativ bli föremål för en ingående prövning. En sådan prövning bör ske på ett tidigt stadium för att undvika att handlingsfriheten bindes på grund av tidsnöd när frågan om kanalens framtid skall avgöras. Utskottet tillstyrker därför motionen.

Vad utskottet i denna fråga anför bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer
att riksdagen

1. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 47 300 000 kr.,
2. medger att sjöfartsverket lämnas de beställningsbemyndiganden som i statsrådsprotokollet förordats,
3. avslår motionen 1973: 312,
4. med bifall till motionen 1973: 1376 som sin mening ger Kungl.

Maj:t till känna vad utskottet anfört angående utbyggnad av Göta kanal.

10. **Fonden för Södertälje kanalverk.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (s. 267) och hemställer

att riksdagen till *Fonden för Södertälje kanalverk* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 3 500 000 kr.

Stockholm den 27 februari 1973

På trafikutskottets vägnar

SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s), Dahlgren (c), Hjorth (s), Lothigius (m), Hugosson (s), Persson i Heden (c), Rosqvist (s), Lindberg (s), Håkansson (c), Östrand (s), Clarkson (m), Magnusson i Kristinehamn (vpk), Karlsson i Malung (s) och fröken Hörlén (fp).

Reservationer

1. vid *punkten 1* (Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.) beträffande *minskning av medelsanvisningen* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna finner utskottet den av Kungl. Maj:t vid anslagsberäkningen föreslagna marginalen om 10 procent obchövligh och ur budgettekniska synpunkter olämplig. Skulle mot förmodan ett trängande anslagsbehov uppstå bör detta i stället tillgodoses genom förslag på tilläggsstat, varigenom riksdagen får möjligheter att i sedvanlig ordning pröva de ifrågasatta anslagens behövlighet. På sålunda anförda skäl och med beaktande i princip jämväl av vad motionärerna i övrigt anfört tillstyrker utskottet motionärernas yrkande om en sammanlagd minskning med 135 milj. kr. av anslagen under här ifrågavarande fonder.

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 1379 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

2. vid *punkten 3* (Televerkets anslagsbehov) beträffande införande av *postnummer* i telefonkatalogerna av herrar Gustafson i Göteborg (fp),

Lothigius (m) och Clarkson (m) samt fröken Hörlén (fp) som anser att *dels* det avsnitt av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "De av" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Eftersom postnumret numera utgör en integrerad del av postadressen är det enligt utskottets uppfattning angeläget att detta ingår i telefonkatalogernas adressuppgifter. En omedelbar förändring i detta hänseende i samtliga kataloger skulle emellertid förorsaka mycket merarbete och därmed stora kostnader, eftersom de flesta kataloger fortfarande redigeras manuellt. I sitt betänkande 1972: 2 utgick utskottet från att denna fråga skulle omprövas vid en eventuell framtida övergång till datasättning. En sådan datasättning har redan skett beträffande vissa områden utan att någon ändring skett i detta hänseende.

Utskottet anser emellertid att införande av postnummer för varje abonnent bör ske successivt i samband med övergång till datasättning. De kostnader som under hand angivits från televerkets sida, ca 7 milj. kr. i årliga merkostnader och minst 6 à 7 milj. kr. i engångskostnader, skulle spridas ut över en följd av år varför belastningen för televerket inte skulle bli omotiverat stor. Det bör också vara möjligt att genom rationalisering minska kostnaderna.

I avvaktan på att den ändring som utskottet ovan angivit sker tillstyrker utskottet f. n. inte motionerna i den del de yrkar på införande av postlädenummer och på en separat postnummerförteckning i telefonkatalogerna.

Vad utskottet i nu berörda fråga anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

3. i anledning av motionerna 1973: 478 och 1973: 763 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande införande av postnummer i telefonkatalogerna,

3. vid *punkten 4* (Statens järnvägars anslagsbehov) beträffande *SJ:s investeringar* av herr Magnusson i Kristinehamn (vpk) som anser att

dels det avsnitt av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Härav följer" och slutar med "vid anslagsberäkningen" bort ha följande lydelse:

Vid sin prövning av frågorna rörande *SJ:s investeringar* under nästa budgetår har utskottet funnit sig böra godta yrkandet i motionen 1973: 479 att riksdagen, enligt vad i motionen uttalas beträffande anslaget till rullande materiel för SJ, beslutar höja anslaget till Järnvägar m. m. med 15 milj. kr. till 397,6 milj. kr. Det är utskottets uppfattning att om SJ skall kunna fylla sina uppgifter vid en förändring av trafikpolitiken dithän att tung trafik överförs från landsväg till järnväg, fordras ökade investeringar i rullande materiel, främst lok och vagnar. Den

av departementschefen föreslagna ökningen till detta ändamål förefaller därvid otillräcklig. SJ påpekar i sin petita att den knappa tillgången på investeringsmedel under en följd av år har gjort att SJ tvingats bibehålla en hel del äldre starkt förslitna lok. Även godsvagnsparken behöver kompletteras. Enligt utskottets mening vore det vidare önskvärt att medel anslogs för upprustning och komplettering av motorvagnar för att göra servicen på de trafiksvaga banddelarna mera tillfredsställande.

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1973: 479, punkten 2, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett investeringsanslag av 397 600 000 kr.

4. vid *punkten 9* (Sjöfartsmateriel m. m.) angående frågan om *utbyggnad av Göta kanal* av herrar Mellqvist (s), Hjorth (s), Hugosson (s), Rosqvist (s), Lindberg (s), Östrand (s) och Karlsson i Malung (s), som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Kungl. Maj:t har" och slutar med "Kungl. Maj:t till känna" bort ha följande lydelse:

I avvaktan på resultatet av Kungl. Maj:ts prövning av frågan finner utskottet ej anledning biträda motionärernas yrkande varför motionen avstyrks.

dels utskottets hemställan under 4. bort ha följande lydelse:

4. avslår motionen 1973: 1376.

Särskilda yttranden

1. vid *punkten 3* (Televerkets anslagsbehov) beträffande *televerkets monopol* på teletekniska installationer m. m. av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anfört:

Som av utskottets yttrande framgår utnyttjar televerket redan nu i viss utsträckning entreprenörer för såväl anläggnings- och installationsverksamhet som löpande underhållsarbeten. Önskvärt vore dock att — i det av motionärerna angivna syftet — så skedde i än större utsträckning. Med beaktande av den stora sakkunskap och tekniska skicklighet som inom landet finns på detta område torde några risker från drifts- och säkerhetssynpunkter för övriga abonnenters del heller inte behöva föreligga. Den för abonnenterna besvärande väntetid som nu ofta förekommer vid teleinstallationer skulle också härigenom kunna avsevärt nedbringas eller helt elimineras.

2. vid *punkten 5* (Luftfartsverkets anslagsbehov) beträffande frågan om *flygförarutbildning* av herrar Lothigius (m) och Clarkson (m) som anfört:

Den formella rätten att medelst självstudier förvärva kunskaper inom den teoretiska delen av flygförarutbildningen blir illusorisk i och med att luftfartsinspektionen kräver förhandskontroll av kunskaperna vid privata flygskolor och exklusiv rätt för dessa att anmäla deltagare i luftfartsinspektionens egen slutliga examination.

Det synes oss vara en självklar rätt även för eleverna inom denna utbildningssektor att själva få avgöra när de känner sig kompetenta att genomgå slutprovet hos vederbörande myndighet. Likaså måste det vara självklart att detta slutliga prov icke får vara av stickprovskaraktär utan ägnat att ingående kontrollera tentandernas kunskaper.

